

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

(Publisched by Cactus - friends Society of Slovenia)

DECEMBER 1988-JANUAR-FEBRUAR 1989

VSEBINA (CONTENTS):

1. Obvestila društva	1
2. Silvestrovanje pri Mraku	2
3. Članarina	2
4. Novo društvo	2
5. Kaj bomo delali v decembru, januarju in februarju	3
4. Kakteje tudi iz semena - Stanko Piskač	4
5. Parodia aureispina Backbg. - Josip Kunej	4
6. Rod Lobivia Br. et R. - Igor Erbežnik	6
7. Kaktusi, katerim mraz ne škoduje - Nikola Štrk	7
8. Aloe Palmiformis Bak. - Josip Kunej	8
9. Notokaktusi - Peter Jerin	10
10. Rod Pterocactus K. Sch. - Josip Kunej	11
11. ALPSKI KOTIČEK - Marija Prelec	13

O B V E S T I L A   D R U Š T V A

Sestanki društva bodo

9. DECEMBER 1988 OB 17. URI

-SILVESTROVANJE pri Mraku s pestrim programom (obvestilo posebej)

13. JANUAR 1989 OB 17. URI

1. Aktualne zadeve
2. Predavanje: Zbiratelji kaktusov v svetu
3. Diapositivi: tov. Jerin
4. Razno (semena, zemlja za setev)

10. FEBRUAR 1989 OB 17. URI

1. Aktualne zadeve (izlet)
  2. Predavanje: Kaktusi se prebujujo
  3. Diapositivi: tov. Pogačnik
  4. Razno (semena, zemlja za setev, lončki)
-

Naslovna stran - cover picture

Foto: Peter Jerin

Risbe: Marija Prelec - drawer

Dopise pošljite na naslov, ki je na ovitku biltena!

SILVESTROVANJE PRI MRAKU

Kot vsako leto bo tudi letošnji decemberski sestanek dne 9. decembra potekal v zabavnem in družabnem vzdušju v gostišču "Pri Mraku" - Rimska cesta 4 (telefon 223-412, ali 223-387), in sicer v jedilnici. Pri Mraku garantirajo za kvalitetno hrano (pravijo, da v primeru reklamcije ni potrebno plačati!) Pridite čimprejje, najbolje že takoj ob 17. uri, da bomo lahko s programom preje zaključili. Večerja bo predvidoma že ob 18. uri.

Program: Tombola - prinesite čimveč dobitkov, ne pozabite na kak-tuse! Prostora bo dovolj. Pridite, zabavno bo!

Če je kdo pozabil na točno lokacijo gostišča pri Mraku, naj pogleda lansko četrto številko biltena, kjer je narisana skica.

DPKS

ČLANARINA

Tej številki je priložena položnica za članarino za leto 1989, razen tistim, za katere smo prepričani, da bodo pri Mraku. Članarino je potrebno plačati do 20. februarja 1989. Po tem roku bo 50 % višja. S članarino 20.000.- oziroma 10.000.- dinarjev za dijake in študente bomo krili le polovico stroškov. Za nemoteno izhajanje biltena ta denar nujno potrebujemo. Popestrite bilten s svojimi članki. Pišite o svojih željah in predlogih! Vsem, ki se ne bomo videli pri Mraku, želimo Srečno 1989!

DPKS

NOVO DRUŠTVO

Pred kratkim so v Splitu ustanovili novo društvo prijateljev eksotičnih rastlin in kaktusov. Društvu želimo veliko uspeha v njegovem delovanju in čimveč stikov s člani ostalih društev.

DPKS

KAJ BOMO DELALI?

v decembru:

- Pregledamo kaktuse, da niso ušivi ali kako drugače napadeni.
- Obnovimo in dopolnimo etikete z imeni in kontroliramo imena po literaturi ali s pomočjo poznavalcev, ki imajo že dovolj izkušenj in znanja.
- Kontroliramo temperaturo v prezimovališču, da ne pade pod 50 C.

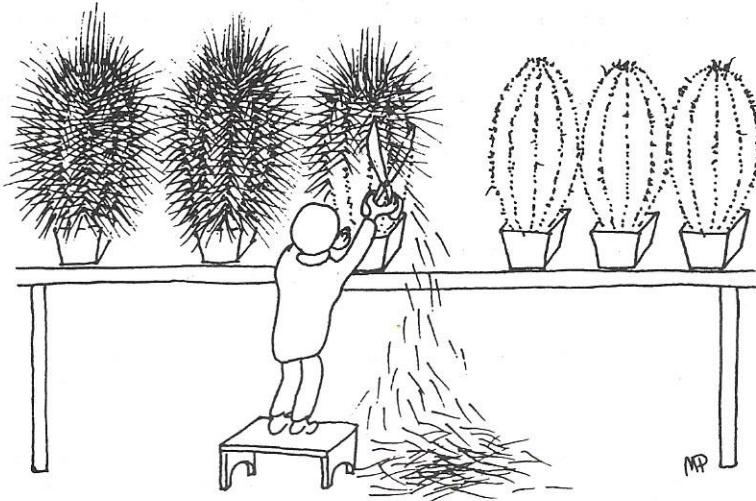
v januarju:

- Pripravimo oziroma naročimo semena za pomladansko setev.
- Za setev pripravimo tudi ustrezne posode in zemljo, katero moramo še posebno skrbno pripraviti. Zemljo lahko že sedaj razkužimo.

v februarju:

- Ob topnih dneh rastline večkrat orosimo ali poškropimo proti škodljivcem. V ta namen uporabimo toplo vodo.
- Že je čas za zgodnjo setev in pikiranje lanskih sejancev. Sejancev še ne zalivamo, posebno, če je bila zemlja dovolj vlažna.

Peter Jerin

Očka pravi, da je rastlinjak premajhen...

KAKTEJE TUDI IZ SEMENA

Vrhunec pri gojivju kaktej je na vsak način njihovo razmnoževanje, posebno pa vzgoja iz semena. Sejemo v posebno pripravljeni substrat, ki ga je mogoče dobiti pri večini naših večjih gojitev, lahko ga pa tudi sestavimo sami. Predvsem moramo paziti na sterilnost setve, na neprekinjeno zadostno vlažnost in višino toplotne, ki mora nihat v ritmu dan - noč. Ob upoštevanju tega bomo že kmalu opazili, kako izhajajo drobna bitja iz svojih kot prah drobnih ali pa tudi kot grah debelih semen. V glavnem klitje semen traja v intervalu od enega dneva do štirih tednov, pri nekaterih rodovih in vrstah tudi izredno dolgo, tudi nekaj mesecev. Pravkar izšli kaktuski sploh niso podobni svojim staršem, šele čez nekaj tednov se med parom kličnih listkov prikaže njihov pravi obraz. Razumljivo je, da bo proces razvoja, da od drobnega sejanca postane odrasla, cvetno sposobna rastlina, trajal nekaj let, ob tem pa se bomo veliko naučili.

Stanko Piskač

PARODIA AUREISPINA BACKBG.

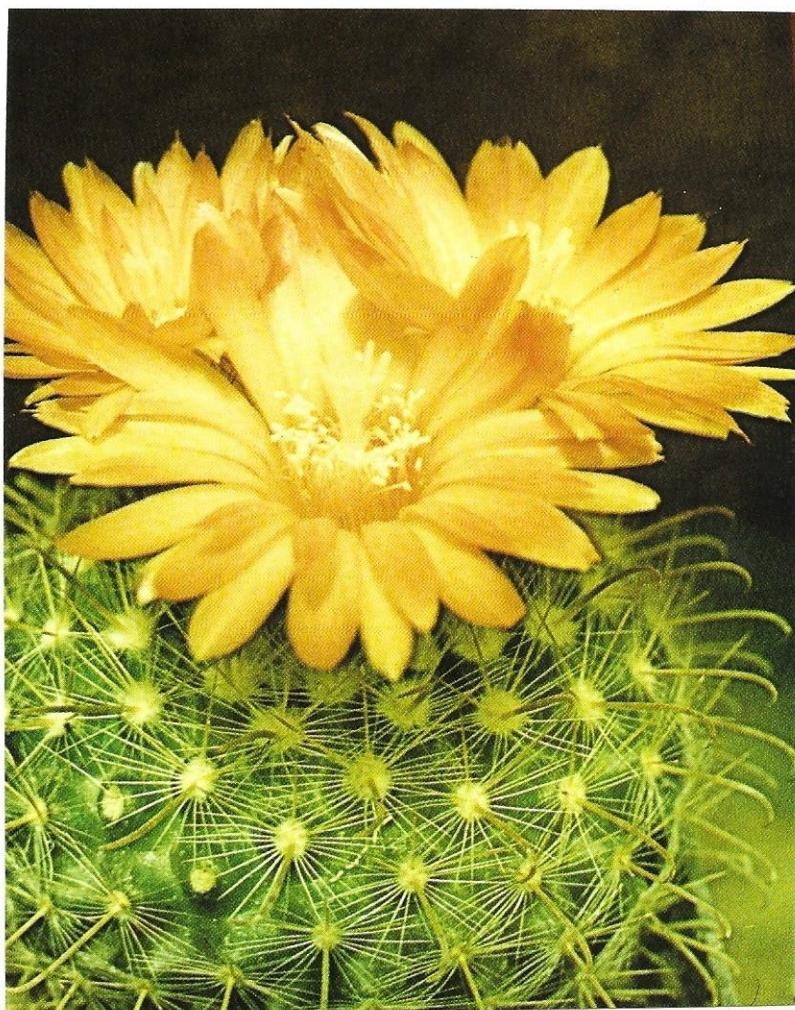
O parodijah kot rodu v celoti kakor tudi o nekaterih posameznih vrstah smo v našem glasilu že precej pisali. V pričujočem članku bi želel predstaviti eno izmed najlepših tega rodu, in sicer Parodijo aureispino - zlatobodičasto, ki jo prikazuje naša barvna fotografija. Njeno telo je okroglo ali skoraj okrogle oblike, s premerom največ do 7,5 cm, razdeljeno na 16 ali pa tudi več spiralno postavljenih grbastih reber, na katerih sedijo kratke, z belo volno poraščene areole, s po 40 ščetinastih belih robnih in s po 6 srednjih bodic zlatorumene barve, od katerih je večina obrnjena navzgor, ena pa, ki je nekaj daljša in kavljasta, je obrnjena navzdol. Iz temena izraščajo do 1,5 cm dolgi in do 3 cm široki zlatorumeni cvetovi. Njihovo seme je drobno kot prah. Najdena je v severni Argentini, v provinci Salta pri Quebrado del Toro.

Tale simpatična vrsta je z variacijami precej bogata, kar s pridom izkoriščajo nekateri trgovci, tukaj pa bomo navedli samo nekatere najbolj znane variacije.

P. aureispina var. *australis* BRANDT. syn. *P. microsperma* var. *erythrantha* (SPEG.) WESK. se od vrste samo neznatno razloči, najbolj po cvetovih, ki so rdeče barve.

P. aureispina var. *erythrantha* BACKBG. syn. *P. microsperma* var. *erythrantha* (SPEG.) WESK. - razloček je samo v cvetovih, ki so temno karminasto rdeče barve.

P. aureispina var. *erythrostaminea* BRANDT. Tudi ta se loči samo po rumenjakasto rumeni barvi cvetov, prašnične niti pa ima kravodorče barve.

Vse naštete variacije kakor tudi osnovno vrsto prištevamo med izredno lahko in bogato cvetoče, ki jih brez težav gojimo na lastnih koreninah v humusno mineralni zemlji. Razmnožujemo jih iz semena. Sejančki rastejo dokaj počasi, zato njihova vzgoja zahteva precej potrpljenja, predvsem pa dosti izkušenj.

Josip Kunej

LITERATURA:

- Haage: Kakteen von A bis Z
Haustein: Kakteen

ROD LOBIVIA BR. et R.

Rod lobivij sta utemeljila Britton in Rose leta 1922, ko sta iz velikega zbirnega rodu *Echinocactus* izločila vrste, ki so po rasti manjše, z velikimi dnevnimi cvetovi različnih bleščečih barv. To so predvsem vrste kroglaste do kratko valjaste oblike in ki se v večini primerov razraščajo. Živahno obarvani cvetovi se pojavljajo samo iz starejših areol. Čeprav obravnavani rod vsebuje okoli 200 opisanih vrst in vsaj še toliko variacij, jih bomo pri različnih autorjih našli zbrane v raznih sorodnih rodovih, kot so *Echinopsis* ali *Pseudolobivia*, a bo še dosti časa preteklo do končne in resnične razvrstitve. Da bi bolje spoznali ta zanimivi rod, bomo opisali samo nekaj značilnih vrst.

L. basckebergii (WERD.) BACKBG. je najdena v Boliviji. Njeno telo ima obliko kratkega valja v premeru do 5 cm, razdeljeno na 15 reber s po 5 neenako dolgih bodic. Cvetovi so svetlokarmen barve.

L. binghamiana BACKBG. je najdena v jugozahodnem delu Peruja. Ima okroglo oblikovano telo, ki doseže 8 cm v premeru, se zelo razrašča, razdeljeno je na 22 reber, iz katerih izraščajo številne rumene do rjave bodice. Cvetovi so bleščeče modrikasto rdeče barve.

L. drijveriana BACKBG. je najdena v Argentini. Ima kratko valjasto telo s premerom 6 cm, razdeljeno na 12 reber, obraščenih z 12 prilegajočimi se robovi in 4 srednjimi bodicami. Iz starejših areol izraščajo številni rdečkastorumeni cvetovi.

L. haageana BACKBG. je najdena v severni Argentini. To je visoko-rastna vrsta, ki doseže do 30 cm ob premeru 8 cm. Navadno raste posamično, včasih se pa tudi razrašča. Telo je razdeljeno na 20 reber, iz katerih štrli po 10 robnih in po 4 do 7 cm dolgih srednjih bodic. Cvetovi so rumenkastordeče barve.

L. hertrichiana BACKBG. je najdena v južnem Peruju. Ima okroglo telo v premeru do 10 cm, razdeljeno na 10 reber s po 7 robnih in eno srednjo bodico. Cvetovi so svetlo krvavordeči z bledim grlom.

L. jajoiana BACKBG. tudi ta je iz Argentine in ima okroglo telo, ki doseže do 8 cm v premeru in je razdeljeno na 18 reber s po 10 robnih in eno srednjo bodico. Cvetovi so paradižnikovo rdeče barve s črnim grlom.

L. wrightiana BACKBG. je najdena v srednjem Peruju. Telo ima okroglo do kratkovaljasto obliko in je razdeljeno na 16 grbičavih reber, iz katerih izrašča po 10 prilegajočih se mehkikh robnih in po ena srednja, do 7 cm dolga bodica. Cvetovi so nežno vijoličaste barve.

Zaradi njihovih bleščečih cvetov in enostavne gojitve ter izredno veliko cvetnosti jih posebno priporočajo začetnikom. Zelo dobro uspevajo v dobro prepustni ilovnato-humusni zemlji, ki pa naj bo v vegetacijskem obdobju zmersno vlažna in v dosegu sončne svetlobe, medtem ko pozimi želijo popolnoma suho in hladno mesto.

Igor Erbežnik

Literatura:

Haage: Kakteen von A bis Z

Haustein: Kakteen

KAKTUSI , KATERIM MRAZ NE ŠKODUJE

Opuncije smo že predstavili, k obogatitvi izbora vrst in rodov, ki so na zimo ali mraz zelo odporni, prispevajo tudi nekateri predstavniki okroglih in nizko stopičastih rodov. Tako so tudi *Pedio-cactus bradyi* z variacijo *knowltonii* in *Pediocactus simpsonii* iz ZDA in *Pterocactus skottsbergii* z juga Argentine v pogojih naše zime skoraj popolnoma odporni, kar lahko rečemo za prosto sajenje v skalnjak. K temu lahko prištejemo še mnoge, v kulturi pomehkužene kaktuse, ki jih lahko s pravilnim postopkom pri gojenju pripravimo, da zlahkoto in brez posledic vzdržijo precej stopenj pod ničlo. Sejanci iz semena teh vrst, nabranih na naravnih rastiščih, so v večini primerov sami po sebi odporni na mraz. Pač pa vseeno v zimskem času nujno potrebujejo suhi režim, ker nasprotno od robustnih vrst nimajo sposobnosti (če so pod stalnim vplivom vlage), da se sami po sebi pripravijo na hladni zimski čas, in bi zmrznili brez naše pomoči.

Iz zelo velikega izbora ehinocereusov nekatere vrste prenašajo tudi najnižje temperature, ki so zabeležene pri nas. To so vrste, ki izhajajo iz mejnega področja ZDA in Mehike, kot so *Echinocereus baileyi*, *E. coccineus*, *E. fendleri*, *E. hemphelii*, *E. mojavensis*, *E. purpureus*, *E. reichenbachii*, *E. triglochidiatus* in *E. viridiflorus* z nekaterimi variacijami. *Coryphantha vivipara* je prodrla vse do Britanske Kolumbije v Kanadi, njene variacije aggregata, arizonica, neomexicana in radiosa so prav tako odporne. Izkazalo se je, da je zelo odporna tudi *Coryphantha chlorantha* z variacijo desertii, ki je poraščena z zelo gostimi bodicami. Podobna ji je *Escobaria missouriensis* var. robustior (prej *Neobesseyea wissmannii*) iz srednjega Texasa. Prav tako bogato cvetoče so *Escobaria missouriensis* - var. caespitosa (prej *Neobesseyea similis*) in *Escobaria missourensis* (prej *Neobesseyea missouriensis*) kot vrsta. Vse navedene vrste se najpogosteje nahajajo v predelih step, kjer gospodarijo vroča in suha poletja in hude zime, s temperaturami do - 30°C in z zelo različnimi količinami padavin. Zelo zanimiv je *Sclerocactus whipplei*, ki raste v peščenih kamnitih in ilovnatih tleh, najdemo pa ga v Arizoni, Koloradu in Utahu tudi na višinah do 2500 m.

S tem izbor pozimi odpornih vrst še zdaleč ni končan. Mnogi roduvi in njih vrste, ki so na prirodnih rastiščih "trdi", še čakajo na odkritje za našo kontinentalno klimo. Verjetno je, da bo še marsikateri kaktus v prihodnjem desetletju mogoče uvrstiti med odporne zimi. Že sedaj je izredno važno, da vrstam, v katere dvo-mimo, preskrbimo popolnoma suho in hladno prezimitev, prekrijemo jih samo s prozorno plastično folijo in imajo dostop svežega zraka, predvsem z južne strani. Vse nadaljnje negovanje je enako kot za ostale proti zimi odporne kaktuse. Priporočajo se tudi eksperimenti z isto vrsto pod različnimi pogoji gojenja z ozirom na prezimitev in autor tega članka bi bil vesel, če bi se še kdo oglasil in objavil svoje izkušnje.

Nikola Štrk

ALOE PALMIFORMIS BAK.

V rod *Aloe*, ki zajema okoli 180 vrst, je vraščena skupina lesnatih in drevesastih sukulentnih in kserofitnih rastlin, ki predstavljajo karakteristično vez med rastlinami suhih step in puščav Afrike in so pomembne za vzhodnoafriške savane, posebno pa za skalnate predele Etiopije vse do Arabije na vzhodu. Neke vrste najdemo tudi na Madagaskarju. Vse imajo trde mesnate liste, ki se ostro končujejo. Listi so na spodnjem delu izbočeni, medtem ko so na zgornjem sploščeni ali pa prehajajo v očiten žlebič. Robove imajo ostre in ravne, največkrat pa trnasto nazobčane z ostalo

gladko površino. Pri nekaterih vrstah so posuti tudi z grobimi bradavicami. Listi se prilegajo sprva ob steblo v dveh vrstah (neke vrste takšen spored zadržujejo tudi v nadaljnji rasti), medtem ko se v največji večini v zelo stesnjeni obliku razraščajo špiralno v treh vrstah ali se pa oblikujejo v razširjene rozete. Rozetna oblika rasti ostane v večini primerov ob zemlji, medtem ko se v nekaterih primerih razrašča tudi v višino, tako da z odpadanjem spodnjih listov in rastjo v višino nastane tudi golo ali ogoljeno steblo, ki se pozneje viličasto razrašča v večevno drevo.

Cvetovi so cevaste oblike, dvignjeni na pokončnem steblu, viseči ali pa tudi pokončni, rdeči, oranžni, zelenorumeni ali pa tudi rožnate barve in imajo veliko nektarja, zato jih žuželke zelo rade obiskujejo.

Veliko vrst, oblik in križancev najdemo po vrtovih in stanovanjih, so po večini pegasti, belo obarvani ali pa tudi progasti. Kot vse rastline enokaličnice imajo tudi predstavniki iz rodu *Aloe* slabšo glavno korenino, zato pa je njeno funkcijo prevzel obilni adventivni koreninski sistem. Ob vzklitju iz semena je klica rastline iztisnjena z razraščanjem lista, toda ob posredovanju tega vseeno ostane v stiku s hranljivimi snovmi, ki se nahajajo v semenovem zrnu. Na spodnjem delu hipokotila klica preide v glavno korenino, medtem ko na nasprotni strani izrašča prvi list, čigar zasnova je v notranjosti votlega lista klice.

Zelo hitro po vzklitju rastline glavna korenina zamre, njen vloga pa prevzame adventivni koreninski sistem, ki se bogato razrašča iz endogena na koncu hipokotila. Snopi prevodnih cevi so kolateralni in usmerjeni skozi lesnati del proti sredini steba, ki ga obkrožajo s svojim likovnim delom.

Nekatere vrste aloj kot na primer *A. ferox* MILO., *A. perryi* BAK in še nekatere druge, vsebujejo znano drogo aloin, ki jo daje osušeni sok poškodovanih ali odrezanih listov. V zdravilstvu deluje kot drastični laksativ, drugače se pa izkorišča kot insekticid v impregniranju lesa, pri balzamiranju in v barvni industriji. V industrijske in medicinske namene nekatere vrste aloj gojijo plantažno predvsem v južnoafriško-natalskih, vzhodnoafriškosokotrsko - zanzibarskih in vzhodno indijskih predelih.

Ena izmed največjih vrst je vsekakor *Aloa palmiformis* BAK., ki ponavadi zraste v višino okoli 4 do 5 m. Ima lesnato pokončno in zelo močno steblo, ki se končuje v rozeto grobih sivozelenih listov kopjaste oblike. Posamezni listi so do 35 cm dolgi in 4 do 5 cm široki in se iztekajo v konico. Rob lista je valovit, nazobčan v številne trne, ti pa se končujejo v rdečkastozelene ostre bodice. Iz rozete požene cvetno steblo tudi do 1,5 m dolgo, ki je bogato obloženo s prelepimi koralno-rdečimi cvetovi z rumenkasto notranjostjo.

To je dominantna vrsta na angolskem vegetacijskem območju, najdemo pa jo tudi na samem morskom obrežju, kjer jo marca in aprila

lahko občudujemo v razkošnem cvetju. Domačini jo imenujejo "okandole", njen sok pa v ljudski medicini uporabljajo za zdravljenje ran in poškodb.

Josip Kunej

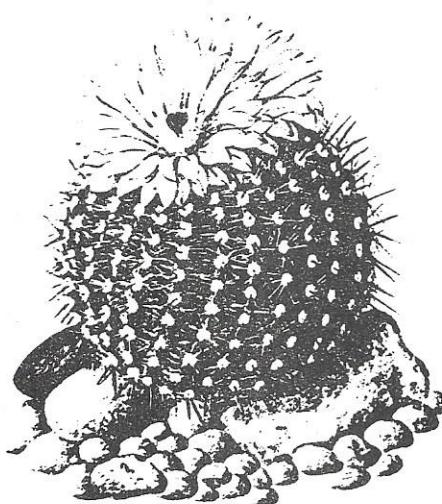
LITERATURA:

Roman Leontovyč:
Aloe palmiformis

NOTOKAKTUSI

Vrsta notokaktusov je po obliki precej podobna rebucijam. Običajno imajo manjša stisnjena telesa, ki jih krase lepe bodice ali vsaj daljše dlačice. Cvetove poženejo pri vrhu za razliko od rebucij, kjer cvetovi poženejo spodaj.

Notocactus scopa

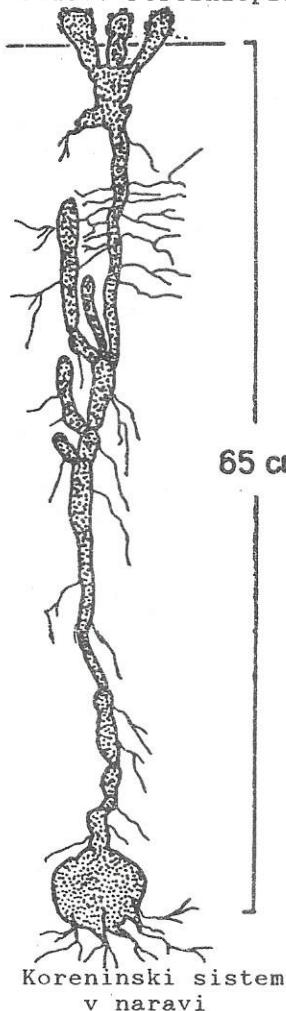
dlakavimi areolaami, iz katerih izhajajo daljše ali krajše bodice. Cvetovi so v primerjavi s celo rastlino izredno veliki, tako pri *Notokaktus concinus* celo do trikrat večji.

Ker notokaktusi po večini ne delajo stranskih poganjkov, jih razmnožujemo s semenom. Uspeh je zagotovljen že ob minimalnem poznavanju skrivnosti sejanja. Zemljo morate seveda posebno pripraviti, ali pa kupiti specialno mešanico za setev kaktej. Presenetila vas bo nenavadna oblika semen, še posebno, če jo pogledate pod lupo. Ko so rastline odrasle, vas ne bodo razočarale, posebno če ne boste pozabili na potreben zimski počitek, ki pa je značilen za vse kakteje.

Peter Jerin

ROD PTEROCACTUS K. SCH.

Za kaktuse, katerih telesa (stebla) so sestavljena iz več nanizanih členkov, je Karl Schumann 1897. leta ustanovil poddružino Opuntioideae. Iz njihovih areol poleg večjih bodis izrašča tudi po cel šop zelo majhnih bodic, imenovanih tudi glohide, pa tudi njihova semena so zaščitena z gibko usnjato kožico. Na temelju današnjih pogledov smatrajo družino Opuntioideae za posebno skupino, ki je v razvojnem procesu ubrala posebno pot, ki je povsem drugačna od razvoja ostalih poddružin, kot so Pereskioideae in Cactoideae. Med opuncijami se nahaja cela vrsta samostojnih rodov in razumljivo je, da v poslednjem času upada njihovo število ter je težnja čim več jih zbrati v skupni rod Opuntia. Na temelju teh nazorov bi bila upravičena samo eksistenza naslednjih samostojnih rodov: Pereskiopsis, Opuntia, Tacinga in Pterocactus.

Rod Pterocactus se razlikuje od ostalih predvsem po svojem semenu, ki je dokaj ploščate oblike, a robove ima poraščene s pahljačastimi krilci zaradi lažjega načina raznašanja semen s pomočjo vetra. V rod Pterocactus je uvrščeno približno 12 do sedaj opisanih vrst. Zunanje raziskave argentinskega botanika R. Kieslinga dokazujejo, da je število vrst tega rodu znatno večje. Vse znane vrste so razširjene v južnih in jugozahodnih oblasteh Argentine, predvsem pa v Patagoniji, rastejo pa tudi v zahodnih provincah Salta, Catamarca in Cordoba.

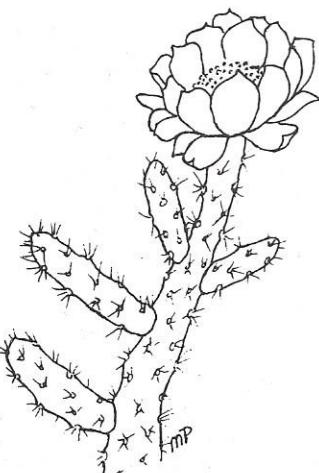
Njihova naravna rastišča so predvsem ravninske pampe z nizkim količnikom letnih padavin (80 - 270 mm). V južno ležečih oblasteh se zimske temperature spuščajo tudi pod ledišče. Za *P. australis* pravijo, da vzdrži tudi do -13° C. Vrste, ki rastejo na pogorju Andov, mednje sodi tudi *P. kuntzei*, ne prenašajo temperaturnih padcev pod ledišče, zaradi tega jim pozimi v večini primerov zmrznejo in propadejo nadzemni deli telesa. Zaradi tega vse vrste tega rodu ustvarjajo velike podzemeljske oskrbovalne gomoljaste korenine, ki sežejo tudi več kot pol metra v globino tal. Iz teh gomoljev se redno vsako pomlad regenerira nadzemni del telesa, ki se predstavlja v skromnem grmičku pokončnih valjastih stebelc - brstov, ki nas tako po videzu spominja na neki *Tephrocactus*. Epiderma brstov je precej tenka, z izraženimi rebri pri nekaterih vrstah (*P. reticulatus*, *P. goyianii*) in očitno razdeljenih v šesterorobe grbice. Bodice so pri večini vrst neizrazite, razen pri *P. fischeri*, ki ima trde, dolge in ostre bodice. Cvetovi pri vseh vrstah tega rodu so zelo zanimivi, izraščajo namreč

iz vrha pokončnih brstov, pri tem pa njihov semenik leži globoko v notranjosti telesa. Cvetovi se široko odpirajo, njihova rumena, krem, oranžna in rožnata barva se ne odraža v dovolj jasnih odtenkih. Plodovi so najprej mesnati in podolgovate oblike, izsušijo se razmeroma počasi, semena dozorijo šele v naslednjem letu. V posamezne plodu se nahaja sorazmerno zelo malo semen, v nekaterih najdemo celo samo eno zrno.

Pterocactus kuntzei K. SCH. (PFEIFF.) BR. et R. je sestavljen iz tankih valjkastih brstov, visokih tudi do 40 cm, ki v premeru dosežejo cca 1 cm, rjavkasto rdeče epiderme, ki je skoraj brez grbic. Areole so male, iz njih izraščajo številne kratke, bele, ščetinaste prilegajoče se bodice. Cvetovi so dolgi do 3 cm, so rumeni, s pestičem enake barve, ki nosi rdeče brazde. Backeberg navaja, da je ta vrsta popolnoma identična s *P. tuberosus*, a je zelo podoben *P. decipiensu*, le da ima ta gostejše ščetine, močnejše brste, večje cvetove in rdeč pestič.

Prav tako kakor vse ostale vrste, v gojenju ni zahteven. Posadimo ga v večje in globoke lončke v zelo propustni, mineralno glinasto-peščeni substrat pH 4,5 do 6, kjer bo v kratkem času naradi obilni koreninski sistem v obliki masivne repe. Sejanci nam bodo zacveteli v treh do štirih letih. Nekoliko težji za gojenje

je samo *P. reticulatus*, ki izhaja iz toplejših območij, njegovi brstiči so bolj drobni in se čez zimo osušijo. Razmnožujejo se lahko vegetativno z okoreninjenjem odrezanih brstičev. Zelo dobro uspeva tudi v cepljenem stanju.

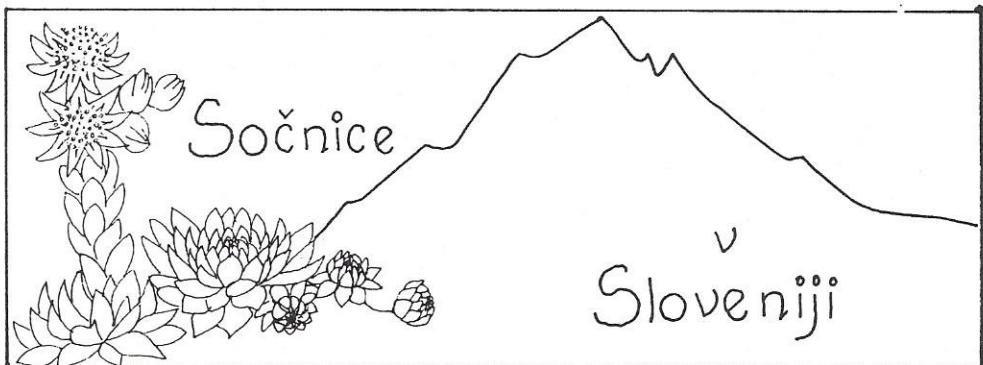

Pterocactus tuberosus ne izpod Oo C.

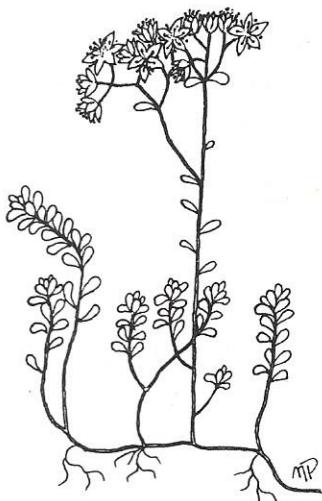
Josip Kunej

LITERATURA:

- J. Riha: Kaktusy Štev. 3/87
- C. Backeberg: Das Kakteenlexikon
- W. Haage: Kakteen von A bis Z

HOMULICE V SLOVENIJI

Sedum album

V Sloveniji raste res malo sočnic. Vse pripadajo debelolistavkam, ki si pomagajo v sušnih obdobjih z zalogo vode v listih. Zato so listi teh rastlin debeli in sočni. Botaniki, ki so prečesali vso Slovenijo po dolgem in počez, so našli pri nas rastoče 3 vrste natreskov in 13 vrst homulic iz družine Crassullaceae. Mednje niso šteli rastlin, ki jih je kdo od navdušenih ljubiteljev prinesel iz drugih dežel, jih posadil in se zdaj same naprej množijo.

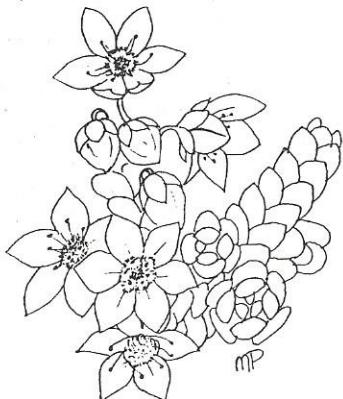
Poglejmo nekaj vrst homulic, ki rastejo pri nas. Skromne rastlinice poraščajo pretežno grušč, puste travnike, skalnata pobočja, stare zidove in škarpe ob poteh. Tako so neznatne, da jih prej pohodiš, kot zagledaš. Vendar poznajo umetnijo, kako shraniti vodo in ostati živ v dolgih sušnih obdobjih na vročih, prisojnih leghah. Te vode ni tako malo v primerjavi z drugimi rastlinami. Strokovnjaki za preživetje v naravi priporočajo uživanje homulnic (bela in ostra h.) za žejo, če bi zašli v take vrste stisko. Pa tudi kot zelenjavno jih je bojda mogoče uporabljati.

Homulice, ki jih nameravam opisati, so trajnice, rastoče v gostih blazinastih sestojih, ki so ob cvetenju prav ljubki. Cvetna stebelca so pokončna, jalova pa so polegla in se ukoreninjajo naprej. Stebelca so gosto porasla z valjastimi listki. Na cvetnih stebelcih se razvijejo socvetja z zvezdastimi cvetki. Cvetejo poleti, od junija do avgusta. Večinoma rastejo po vsej Sloveniji od nižin do subalpskega pasu.

Imamo 7 vrst trajnih homulic, ki so si med seboj pogodbe, vendar se po nekaterih značilnostih razlikujejo. Naštejmo jih:

- 1) **Sedum dasyphyllum ali dlakavista homulica**
Cvete belo, venčni listi imajo na hrbtni strani izrazito rdečo progo. Listi so modrozeleni, dlakavi. Ima zelo nizko rast - 2 do 5 cm, da jo imenujejo tudi mini-homulica.
- 2) **Sedum album ali bela homulica**
Cvete belo, rdeča proga na hrbtni strani venčnih listov je malo vidna ali pa je ni. Listi so travnato zeleni in gladki. Ima višjo rast, 10 do 15 cm. Je med zelo razširjenimi.
- 3) **Sedum acre ali ostra homulica**
Cvete rumeno in ima dolge venčne liste, zato je cvetje bogato in vpadljivo. Listi so zeleni, v 4 - 6 vrstah, brez ostroge pri dnu. Značilen je oster okus, po katerem ima ime. Je zelo razširjena v Sloveniji.
- 4) **Sedum alpestre ali planinska homulica**
Cvete rumeno in ima kratke venčne liste, torej je cvet majhen. Listi so zeleni in brez ostrog. Rastišče pa ima omejeno na subalpski do visokogorski pas, in sicer v Julijskih Alpah in Kamniških planinah.
- 5) **Sedum sexangulare ali šesterokotna homulica**
Cvete rumeno, ima dolge venčne liste. Listi so zeleni, v 6 vrstah (po tem ima ime) in pri dnu imajo ostroge. Zelo je podobna ostri homulici, loči se po ostrogi in da nima ostrega okusa.
- 6) **Sedum reflexum ali upognjena homulica**
Cvete rumeno, venčni listi so dolgi in dlakavi. Listi so modrozeleni, zraščeni na gosto kot strešniki in pri dnu imajo ostrogo. Cvetni peclji so pred cvetenjem upognjeni. Po tem ima vrsta ime.
- 7) **Sedum ochroleucum ali bledorumena homulica**
Cvete rumeno, venčni listi so dolgi in dlakavi. Listi so zeleni in imajo pri dnu ostrogo. Cvetni peclji so pred cvetenjem upognjeni. Vrsta raste le v toplejši klimi submediterana na Primorskem. Zelo je podobna upognjeni homulici, a je manjša.

Bodi dovolj! Kdor bo na izletu zagleda homulico, bo brž lahko ugotovil, katere vrste je. Seveda tisti, ki smo bolj slabih oči, niti

Sedum dasyphyllum

Sedum acre

kar na pot brez očal! Da bomo lahko videli tisto majhno ostrogo pri dnu listov, na dlačice tu ali tam na rastlini. In še poskusiti jo bo treba. Pravijo, da brez strahu, ker niso strupene.

Marija Prelec

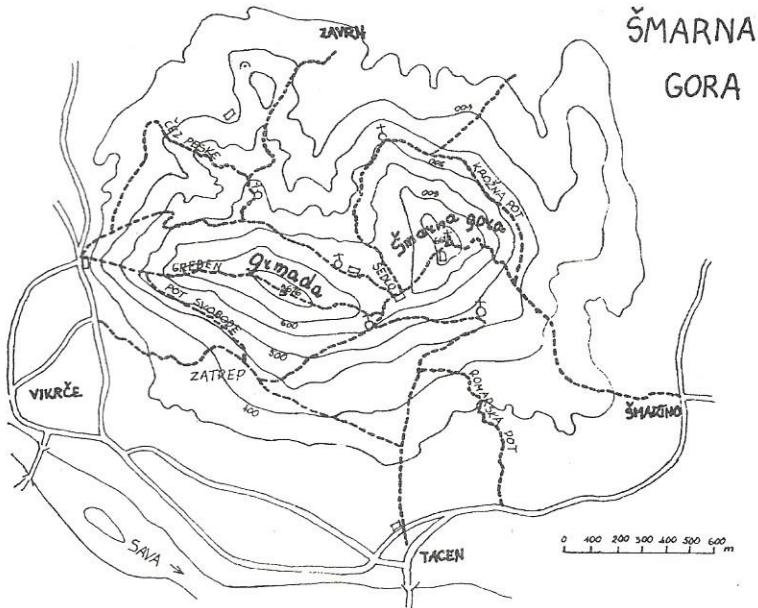
NEKAJ O ŠMARNI GORI

Pozimi se je najbolje tiščati tople peči. Kdaj pa kdaj pa je le treba zapeček prepustiti bolj zmrznjenim in se naužiti svežega zraka. Kratki zimski dnevi so kot nalašč za kratke sprehode. In Ljubljjančanom je za nekaj ur izleta kar pravšen bližnji osameli hrib Šmarna gora.

Šmarno goro vsak pozna, o tem ne bi kazalo izgubljati besed. Spomladi, ko je njena glavna sezona, dero množice zraka željnih mestanov tja gor. Reka obiskovalcev se pri spodnji gostilni v Tacnu zažene v hrib, si nekoliko oddahne pri gostilni na sedlu in skoči še do zgornje gostilne na vrhu Šmarne gore. Čez nekaj časa pa dobre volje po isti poti nazaj.

V tej gneči ni da bi gledali za lepotami narave. Še trava ne raste tam, le oguljene drevesne korenine so ostale pod tolikimi korkraki. Namesto rožic leži po tleh odvržena embalaža in drugi izgubljeni predmeti.

Na srečo ima Šmarna gora še druge poti, kjer sta mir in tihota, kjer se redki obiskovalci pri srečanju še pozdravljamajo, kot je

bilo nekoč v hribih v navadi. Povabim vas, da se odpravimo na pot iz Vikrč in se sprehodimo po jugozahodnem pobočju Grmade po Poti svobode in grebenu na njen vrh, se spustimo na Sedlo in po severni strani Grmade čez Peske nazaj do Vikrč. Lahko pa se odločimo za izhodišče v Šmartnem, se po romarski poti vzpnemo na Sedlo in vrh Šmarne gore, nato pa se po severni strani Šmarne gore vrnemo po Krožni poti v Šmartno. Tale druga varianta je bolj mokra in blatna, v suhem vremenu pa prav prijetna.

Zdaj pa h stvari! Komur je mar rastlin, jih rad opazuje in ga zanimajo njihove potrebe. Te pa so svetloba, toplota, voda zrak in prst s svojimi minerali. Ti dejavniki so lahko dokaj različni in rastline se jim različno prilagajajo. Osamelji hrib kot je Šmarna gora, ima nekaj izrazitih tipov rastnih pogojev. Oglejmo si nekatere:

1. Jugozahodno pobočje Grmade si ogledamo s Poti svobode. Na dolomitnih apnencih je prav malo prsti, ki je nevtralna ali malo bazična. Pobočje pa ima ogromno svetlobe in topote, zaradi strmine tudi pogoste suše. Uspeva redko grmovje kot je puasti hrast ter trpežna zelišča. Ob svojem času lahko najdete tudi kaj lepega, bodisi narcise ali kranjsko lilio.
2. Severno pobočje Grmade in Šmarne gore ima enako dolomitnoapnenno podlago, je tudi strmo, a zaradi lege senčno, hladno in vlažno. Bukov gozd tla še bolj senči. Tam najdemo kresničevje, pasji zob, morsko čebulico kot predstavnike nekoliko kislih tal.
3. Pot čez Peske gre po dolomitnem grebenu, spet obrnjensem h soncu. Značilnost tega predela je peščena pot, tipična za lahko drobljiv dolomit, ob njej pa med borovjem preproge spomladanske rese. Seveda tudi teloh ne manjka.
4. Poglejmo še položno teraso od Zatrepa proti Šmartnemu. Tla niso strma, humusa je več in tudi kamninska podlaga je različna, ponekod tudi silikatna, to pomeni kisla. Gozd senči in zadržuje vlago, čeprav je lega južna. Da so tla res kisla, nam pove praproto rebrenjača, ki jo ob ilovnatih poteh zlahka srečamo. Tudi borovnice, pravi kostanj, orlova praproto in jesensko vresje so doma na kislih tleh.

Tako smo si ogledali nekaj tudi za nebotanike očitno različnih rastišč. Kaj pa sočnice - boste rekli. Da, seveda, tudi sočnice moramo še poiskati. Saj veste, sladice dajemo šele na koncu obeida. Sicer pa ni težko ugotoviti, kjer naj bi rastle sočnice. Predvsem na strmem jugozahodnem pobočju Grmade. Tam vam bo ostra homulica sama prišla pod noge, preden boste na vrhu Grmade. Botaniki so jih našli že več. Homulice zmorejo prenašati sušo in živeti v tleh takorekoč bre humusa. So prave pionirske rastline, predhodnice drugega zahtevnejšega rastlinja. Tako so se na primer naselile v opuščenem kamnolomu blizu Vikrč, kjer so botaniki našli dve vrsti, belo in šesterokotno homulico. Morda jih je že več, le poiskati jih bo treba.

Marija Prelec